

fløjssynspunkt. I Beskæftigelsesforslag gennemføres der desuden en overbevisende argumentation for, at det er tvivlsomt, om en devaluering overhovedet vil have den tilsigtede effekt givet strukturen i dansk økonomi. Danmark skal importere alle råvarer (stort set), og dansk industri er meget specialiseret, der er rigtig mange industriprodukter, der slet ikke produceres i Danmark. Disse to forhold bevirker, at substitutionseffekten fra importerede varer til indenlandsk producerede varer må forventes at blive ringe, da en meget stor del af importen ikke kan erstattes af danske varer, uanset hvor konkurrencedygtigt dansk erhvervsliv er. Dertil kommer, at på eksportsiden består en stor del af industrieksporten af nicheprodukter, hvor prisen formentlig spiller en ret underordnet rolle for afsætningsmulighederne. Dette begrænser mulighederne for gunstige virkninger af en devaluering på eksportsiden. Den anførte argumentation omkring en dansk devaluering gør desuden henvisningen til den succesfulde svenske devaluering irrelevant, idet svensk økonomisk struktur i relevante henseender afviger ret stærkt fra den danske.

De fremførte forslag til en alternativ økonomisk politik er derimod mindre overbevisende. Meget ondskabsfuldt, men ikke helt ved siden af, kan de karakteriseres ved at citere en socialdemokratisk politikers beskrivelse af et venstrefløjs partis forslag til økonomisk politik: "Først udvider man købekraften voldsomt via stigende lønninger og svækket finanspolitik, og så erklærer man udlandet handelskrig".

Hvis man af de to bøger havde ventet overbevisende forslag til løsning af den nuværende krise, bliver man skuffet, men det er naturligvis også en bundurimelig forventning, som socialistiske økonomer og venstrefløjen imidlertid selv bidrager til at skabe. Men bøgerne er bestemt et nyttigt og velkomment korrektiv til den økonomiske debat, der i øvrigt foregår.

Ole P. Kristensen

Asbjørn Eide, Fattig, ufri og mishandlet. Om det internasjonale menneskerettighetsvernet, Oslo: Universitetsforlaget, 1978. 240 s., 58,00 n.kr.

Det finnes vel knapt nok det begrep i den allmene politiske debatt som ikke er blitt "utvidet" av samfunnsforskningen. Til tross for de mange positive virkninger dette har hatt, er resultatet ofte at man står igjen med vage, utflytende og omtrentlige begreper med uklare grenser. Så også med det utvidede menneskerettighetsbegrep, som ligger til grunn for Asbjørn Eides fremstilling. Han på-

fløjssynspunkt. I Beskæftigelsesforslag gennemføres der desuden en overbevisende argumentation for, at det er tvivlsomt, om en devaluering overhovedet vil have den tilsigtede effekt givet strukturen i dansk økonomi. Danmark skal importere alle råvarer (stort set), og dansk industri er meget specialiseret, der er rigtig mange industriprodukter, der slet ikke produceres i Danmark. Disse to forhold bevirker, at substitutionseffekten fra importerede varer til indenlandsk producerede varer må forventes at blive ringe, da en meget stor del af importen ikke kan erstattes af danske varer, uanset hvor konkurrencedygtigt dansk erhvervsliv er. Dertil kommer, at på eksportsiden består en stor del af industrieksporten af nicheprodukter, hvor prisen formentlig spiller en ret underordnet rolle for afsætningsmulighederne. Dette begrænser mulighederne for gunstige virkninger af en devaluering på eksportsiden. Den anførte argumentation omkring en dansk devaluering gør desuden henvisningen til den succesfulde svenske devaluering irrelevant, idet svensk økonomisk struktur i relevante henseender afviger ret stærkt fra den danske.

De fremførte forslag til en alternativ økonomisk politik er derimod mindre overbevisende. Meget ondskabsfuldt, men ikke helt ved siden af, kan de karakteriseres ved at citere en socialdemokratisk politikers beskrivelse af et venstrefløjs partis forslag til økonomisk politik: "Først udvider man købekraften voldsomt via stigende lønninger og svækket finanspolitik, og så erklærer man udlandet handelskrig".

Hvis man af de to bøger havde ventet overbevisende forslag til løsning af den nuværende krise, bliver man skuffet, men det er naturligvis også en bundurimelig forventning, som socialistiske økonomer og venstrefløjen imidlertid selv bidrager til at skabe. Men bøgerne er bestemt et nyttigt og velkomment korrektiv til den økonomiske debat, der i øvrigt foregår.

Ole P. Kristensen

Asbjørn Eide, Fattig, ufri og mishandlet. Om det internasjonale menneskerettighetsvernet, Oslo: Universitetsforlaget, 1978. 240 s., 58,00 n.kr.

Det finnes vel knapt nok det begrep i den allmene politiske debatt som ikke er blitt "utvidet" av samfunnsforskningen. Til tross for de mange positive virkninger dette har hatt, er resultatet ofte at man står igjen med vage, utflytende og omtrentlige begreper med uklare grenser. Så også med det utvidede menneskerettighetsbegrep, som ligger til grunn for Asbjørn Eides fremstilling. Han på-

peker med stor rett at de tradisjonelle rettigheter (dvs. de sivile og politiske) ikke kan betraktes isolert fra de økonomiske og sosiale forhold i et samfunn. Det er ofte en nær forbindelse mellom, f.eks. økonomisk skjevhet og politisk, sosial og kulturell undertrykkelse, bundet sammen i det Eide med et treffende uttrykk kaller "ulikhetens onde sirkel". Disse sammenhengene er åpenbart et hovedpoeng i boken - og det er viktig nok å påpeke dem - men resultatet blir uvegerlig en relativt overfladisk og springende fremstilling, nettopp fordi den skal dekke så mange rettigheter i så vidt forskjellige deler av verden. Det er ikke mulig innenfor 185 små sider å si noe særlig meningsfylt om så ulike problemstillinger som f.eks. moderne teknologi i u-landene, industrielt demokrati og byråkratiske maktkonsentrasjoner i Vesten, kjønnsdiskriminering i arbeidslivet, politiske motivasjonsfaktorer og oppfølgingen av Helsinki-erklæringen. Eides beskrivelse av hvert enkelt emne blir således ikke særlig dyptgående, men de sentrale forbindelseslinjene mellom dem kommer likevel tydelig frem. Det bør også nevnes, at det trolig er et behov for en samlet fremstilling av denne typen til undervisningsformål, men boken må i så fall suppleres med grundigere analyser på sentrale punkter.

Som en illustrasjon på problemene ved slike omfattende opplegg som dette skal jeg her kun nevne noen punkter som jeg mener er behandlet på en overfladisk og utilfredsstillende måte:

- Når det gjelder det internasjonale vern om menneskerettighetene slik det er utviklet innenfor FN og flere regionale, statlige organisasjoner, gir Eide en meget oversiktlig innføring i emnet, men jeg savner en vurdering av hvilke resultater som er oppnådd og kan oppnås på denne måten. Likeledes er analysen av de ikke-statlige organisasjonenes (som Amnesty International) rolle rent deskriptiv og leseren får ikke vite mer enn at "de frivillige organisasjonene spiller og kommer til å spille en viktig rolle for den internasjonale beskyttelse og fremme av menneskerettighetene" (s. 156), men hvilken rolle, og hvorfor?

- Eides syn på menneskerettighetene i Øst-Europa virker uklart: Han synes å helle til den oppfatning at den internasjonale militære spenning er hovedårsaken til undertrykkelsen i Øst og til Sovjets intervensjoner i nabostatene. Det er hevet over tvil at dette er en viktig faktor i denne forbindelse, men hvor betydningsfull er den egentlig? I hvilken grad er "truselen fra NATO" kun et bekvemlig argument for de autoritære regimer? Er det virkelig grunn til å tro at militær avspenning og nedrustning ville få makthaverne til å løsne på jerngrepet innad? Eide synes å ta en slik sammenheng for gitt (kfr. s. 105) - etter mitt syn er den høyst problematisk.

Forfatteren mener videre at "menneskerettighetene i de sosialistiske land

er mer beskyttet enn de var i tidligere år" (s. 183) idet han hevder at "interessen for å sikre og utvide sivile og politiske rettigheter er sterkt stigende" (s. 175). Disse påstandene blir dessverre stående alene uten nærmere begrunnelse eller dokumentasjon. Det kunne vært meget interessant å få vite hva Eide her har i tankene. Såvidt jeg kan se adskiller hans mening seg klart fra den vurdering om forholdene i Sovjet og Øst-Europa som Amnesty International fremlegger i sin årsrapport fra 1978.

Alt i alt må det sies at Eide innenfor den meget brede ramme han har satt for denne boken, løser sin oppgave på en tilfredsstillende måte, men problemet er altså at denne rammen gjør temaet utflytende og uhånderligt både for forfatter og for leser.

Helge Ole Bergesen

Nicos Poulantzas, L'Etat, le pouvoir, le socialisme, Paris: Presses Universitaires de France, 1978. Engelsk oversettelse: State, Power, Socialism, London: New Left Books, 1978. 269 s. f 7,50 (112 kr.).

Bogen inneholder en række essays, der alle kredser omkring statens rolle og nøjere beskaffenhet i de højtudviklede kapitalistiske samfund. Ud over den gennemgående bestræbelse på at præcisere og nuancere opfattelsen af, og begrebsdannelsen omkring, den nutidige kapitalistiske stats egenart, er fremstillingen også præget af forsøg på at angive forudsætningerne for en overgang til socialismen, eller rettere til demokratisk socialisme. I sammenhæng hermed indrages de østeuropæiske stater i drøftelserne.

Ifølge forfatteren selv er bogen foranlediget af dels den aktuelle politiske situation i Vesteuropa, dels de igangværende diskussioner om statens rolle og karakter. Svarende hertil rummer fremstillingen da også adskillige bidrag til beskrivelse og fortolkning af de rådende samfundstilstande i Vesteuropa, foruden et betydeligt antal kritiske bemærkninger til forskellige foreliggende statsteoriensatsar. Hertil kunne imidlertid føjes, at værket også i høj grad er en slags selvkritik, idet Poulantzas gentagne gange præciserer, modificerer eller endog ganske ændrer begrebsdannelser og synspunkter fremsat i egne tidligere publicerede afhandlinger.

Det selvkritiske element er specielt fremtrædende i introduktionsafsnittet, hvor Poulantzas blandt andet tager afstand fra sin hidtidige konception af statsapparaterne som enten ideologiske eller repressive. I stedet betones det,